

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

8 de Excommunicatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

enim ob esiam & inobedientiam perurbatus est & Adam ex paradiso, ita rursum per obedientiam & ieiunium in paradysum, qui volens, redibit. Cum per id ieiunium Dei gratia ad miserendum in flectatur, ieiunium delinquentis vulnera curat, curatos sanctificat, d. c. fuit, tibi ieiunia, de consecrata, dist. 5. Satisfacit pro commissis, can. igitur, 76. dist. 1. non tantum videntium, sed & eorum, qui iam hinc emigrant, c. anime defunctorum, 13. q. 2. Neque soli populi, qui Dei veri cognitionem habuerunt, ieiunia ad expianda delicta valere, & ad purgandas animas existimant: sed & inter Ethnicos il, qui seruo philosophati sunt. Atque Clemens Alexandrinus orat. adhortat. ad gentes, mysterium Eleusinorum signum fuisse, hæc verba tradit: ieiunans, potum consecrum bibit, ex cista accepit: postquam feci, deponi in calathum, & ex calatho in cistam. Porphyrius testatur lib. 2. de abst. animal. ubi de his plura vide, theologos gentilium iubere suis sacrificiis, antequam sacrificaret, purgare animum ieiunio, ac præcipue animalium abstinentia. Existimant namque, inquit, sanctam animi puritatem, symbolum esse characteremque diuinum, quo custodiaris: adeo ut nihil patiaris ab spiritibus demonum. Quam obrem quia in peccata delicti, & ieiunia inflata, quia omnibus temporibus anni peccatur, omnibus quoque sitata quedam ieiunia, c. huius obseruantiæ, 76. dist. 1. quadam etiam indicta & repentina, vel a nobis ipsis, vel a superioribus. Stata sunt in temporibus decretis, prout refert Gratianus per totam septuagesimam sextam distinctionem, ubi & patrum leges adfert. Et Innocentius tertius in c. 1. & 2. de obseruat. ieiunio, lib. 3. Decret. tit. 47. & alii, A ber. in diction. in verb. ieiunium. Ut immorari hic non expediat. Adiciam tatum Acrium hæreticum fuisse olim iudicatum, quod tempora præstitum ieiunium nõ debere dixerit, teste Epiphano. Indictum ieiunium est, quod extratempora decreta ieiunium ob placandam iram Dei indicitur, vel ob aliam causam: quod nisi quis seruauerit legitime indictum, concilio Maguntinensi anathematizatur, in con. il. Maguntin. can. 37. Sic filii Israel contra Philistæos pugnatum indixerunt ieiunium: ieiunauerunt, & clamantes dixerunt Deo, tibi peccauimus Domine, 1. Reg. 7. Et David propter infirmitatem filii sui sibi indixit ieiunium, 2. Reg. 3. Et Iudith tempore indictum populo metu Holofernis Iudith 4. Et cum eradenda esset Iudæorum gens ab Assuero, inuidia Amanitis, per Hæster indictum ieiunium, Ester cap. 14. Et tempore Iohelis, Iohel. 14. & Iona inter Niniuitas, Iona cap. 3. Math. 12. Luca 11. Gradus abstinentiæ plures sunt in ieiunio stato, vel indicto. Nam aliis licet aliquibus temporibus lactinia edere, aliis non licet, aliquando oleum tantum & vino vitia quando pane & aqua solum. Quæ omnia vel lege, vel consuetudine recepta sunt, vel proprio statuto. Vnde ieiunium aliud allo lenius & grauius, ratione rerum, personarum, & temporis, & criminis, vti licet obseruare ex canonibus penitentialibus, c. hæc omnia, 72. dist. 1. c. accepisti, de sponsal. duor. ca. admonere, 33. quæst. 2. c. accusasti, de accusat. extra. c. quicunque, 6. quæst. 1. c. qui compulsus, 22. quæst. 5. can. si quis conuictus, eo. c. demon, 22. q. 2. c. licet, de poenit. & remiss.

De excommunicatione. Cap. 3.

- 1 Excommunicatio pena diuina est, & quomodo. Quid, & species. Et 2.
- 3 Excommunicatio civilis quid, & a quo fiat.
- 4 Aqua & ignis interdictione quid.
- 5 Regis delinquentis modus punitionis eod.
- 6 Aqua & ignis in nuptiis mysteria.
- 7 Exortus quare quis dicitur eod.
- 8 Aqua & igne expiata crimina. Expiatio criminum aqua & igne quomodo fiebat. Ethnicis eod.
- 9 Ignis expiari posse scelera quomodo ethnici & nostri docent.
- 10 Deporatio successit in locum interdictionis aqua & ignis, quare.
- 11 Excommunicatio ecclesiastica que, & minor, & maior. Sacrificis interdiceret maxima pena eod. Excommunicationum dire atrocet. eod.
- 12 Excommunicatio minor a quo, & ob que infligatur, & quis soluat.
- 13 Interdictum ecclesiasticum quid, & species.
- 14 Suspendio ecclesiastica ab officio, & beneficiis que.
- 15 Excommunicatus excommunicatione minori a quibus abstinere debeat, & quibus ex causis quis ipso iure in eam excommunicationem incurrat.

Excommunicati ecclesia remouendi eod.
 14. Excommunicati non communicandum imminente pena fidei. Excommunicatiois excepit quibusdam personis. & 15. 17.
 15. Abstentia, excommunicatus dicitur eod.
 16. Hæreticum heredem instituens, excommunicatus est.
 Quinta þ pœna diuina excommunicatio est, que postea ab ecclesiastica disciplina vituperata est. Ad cuius vim & auctoritatem explanandam primum ad monebimus, quid sit, & quomodo diuidatur. Nomen þ generale quippe excommunicatis, est, que a eommunione depulso seu separatio. Preter de tot possunt esse excommunicationis species, quot communionis seu communicationis, a quibus quis eiicitur. Est communicatio cũ Deo, & cum hominibus. Rursus ea, que cum hominibus, vel est societas civilis, seu ecclesiastica. Igitur tot excommunicationes. Prior ea, que separat a Dei gratia illa, que separat a societate civilis, que a Deo, & societate ciuili piorum. De prima certum est, vti in quinta synodus, c. certum est, 24. quæst. 3. impium esse omnino separatum a Deo, quam diu non reconciliatur. Quod & firmat D. Hieronymus in eo, qui in peccatum mortale incidit, ob quod recedit Deus ab eo, D. Hieronymus in lib. 7. ad. & c. andi, 11. quæst. 3. Ciuili excommunicatio fit auctoritate hominum, & sententia, sicuti superior a solo Deo. ¶ Eius þ generis sunt exsilia, interdictiones, relegationes, & deportationes, quibus cõmunio ceteræ societatis, ciuitatis, oppidi, regionis, regniue interdicitur, de quibus supra. ¶ Sed þ illa acrior, que erat aqua & ignis interdictione: nam quibus aqua & ignis interdicitur, societas omnino hominum & cõmercium prohibebatur, ne quis eos vrb, mensa, lare, recto reciperet, Alexand. ab Alexand. lib. 3. genal. dier. ca. 1. non ad facta admitteret. Plinius lib. 6. cap. 22. scribit, in Taprobana insula, fere extra orbem relegata, regē, si quid delinquit, morte multat, nulla vi interueniente, sed auctorebus curatis, & commercia etiam sermonis denegantibus. Herodotus lib. 8. de Aristodemo loquens, qui saluus ex trecentis Lacedæmonis, qui fortiter cum Leonida contra Persas occubuerat, euaferat. Nullus, inquit, ei ex Spartiatis ignem accendebat, nullus ei collegium communis abbat. Sic Cælares. I. hi qui sanctam, 3. de apost. lib. 1. C. 10. voluerunt Theod. Valen. & Arcad. eos, qui a fide Christiana in idololatriam lapsi sunt, a cõsortio omnium hominum segregari: maioremque penam illam existimant, versari inter homines, & hominum carere suffragiis, quam procul abici, & longius amandari. Cicero pro domo sua. Qui erant, reorum capitalium damnati, non prius hanc exilitatem amiserant, quam erant, in eam recepti quo vertendis hoc est, mutandis soli causa venerant. Id autem ut esset faciendum, non ad emione ciuitatis, sed iuris, & ignis & aqua interdictione faciebant. Sic lege Draconis inflam, Demosthen. Leporem expulso, ei, qui ad deponere, accoson, xpan, ison, dæpæ, homicidam arceri ab aqua in stralis expiationibus, libationibus, crateribus, sacris, & foro. Et vti ait Iuuenalis, Satyr. 4.

—vltimus autem
 Arumna cumulus, quod nudum, & frustro rogantem, Nemo cibo, nemo hospitio secteg, iunabit.
 ¶ Appellatione þ aquæ & ignis, videbatur omnia auxilia humana þ denegata, quod aqua & ignis, duo hominibus summe necessaria vtilia sunt, vt explicat post Lactantium, lib. 2. diuin. institut. Budæus in l. 2. de poen. in poster. annot. in P. Et Scauola in l. Scia, 67. §. 1. de donat. inter vir. & vx. lib. 24. P. tit. 1. aqua & igne inter coniuges communicatis, fieri nuptias olim tradit, & inieparabilem societatem. Et certe maximum esse videretur delictum, ob quod, que cõmunia omnibus sunt, denegantur, Causa nascendi, inquit Varro 4. de ling. Lat. & 11. de vita pop. Roma duplex, ignis & aqua: ideo ea in nuptiis in lumine adhibentur: quod coniungit hie, & mas ignis: quod tibi semen aqua femina, quod factus ab eius humore, & eorum iunctura sumit Venus. Meminit & eius ritus Nonius, sed addit maritum item a foco titonem accipere ex felici arbore, & cum eo aquali aquam deferre. Proinde is, qui his priuatus est, extorris dicitur. Interdicebatur autem illis duo bus, quos vira priuandos notabant. Initium necessarie rei vitæ hominum, inquit Ecclesiasticus c. 39. aqua, ignis. Proinde libertas viuendi, quæque in his duobus. Sic enim scriptum est, apposui tibi ignem & aquam, inquit Deus, porrigem manum tuam ad quod volueris eod. c. 16. Explicat de hinc statim, ante hominem vita & mors, boni & mali. Seruius in illa verba Virgili 12. Æneid. Quæ fœdera sumimus sancit. Ad faciendâ fœdera ignis & aqua adhibebantur. Vnde contra, quos arceri volebant a coniugio, eis aqua & igni interdiceret solebāt, id est, rebus quibus

6 quibus confortia copulabantur. ¶ Sed ¶ & nihil prohibere mihi videtur dicere ignis & aquae interdictione, significari tã impium esse crimen, cui imponeretur, vt nulla expiatione remitti possit. Accepimus enim illis duobus elementis credidum apud omnes fere gentes expiari posse delicta, & purificari. Virgil. 2. En.

*Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates.
Me bello ex tanto digressum. Et cede recente
Aurectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero.*

Sic marina aqua purificari omnia ait, dum agit de pœna parri-
darum culeo infutorum. Ingressientes & egredientes domo, vbi
mortuus erat, aqua se aspergebant Græci, vt se purgarent, quam
semper eius culla, tunc pro foribus habebant in vase, quod illis
dichum dicitur, vt ait Suidas in verb. d. p. d. d. v. Dido apud Virgiliũ
sacrificatura inferis ait, Virg. 4. En.

*Annam, cara mihi nutrit, huc fiste sororem,
Dic corpus prope res fluviali spargere lymphæ.*

Et dum de Miffeni sepultura, de qua aperiuntur sociorum loquitur, ait,

*Idem ter socios pura circumtulit unda,
Spargens rore leui, & ramo falcis oliuæ.*

Vtebantur & pro ramo lauri, aut oliuæ, aspergillo: aquam etiam
lustralem habebant in ingressu templorum, quam sacra bant ex-
tinguendo in eam torrem ex altari, vbi sacrificassent, vide Liliũ
Greg. G. ad. de dis gentium, Syntag. 17. dum de supplicationibus a-
gu. Sicut & apud Hebræos aqua lotio ad emundationem pollu-
tionis saepe usurpata est, vt Leuit. 16. & 25. Exod. 30. Deuter. 2. 3. 4.
Reg. 5. cum similib. Vt purant eandem Machabæitæ in Alcotano
iuro, & Moscouitæ, aqua consecrata, quam hauserunt sacerdo-
tes, & sacra tur in die Epiphaniæ. Vtuntur postea toto anno post
confectionem ad expiationem peccatorum, teste Sigismundo
Barone, lib. de reb. Moscovitarum. Melius nunc apud Christia-
nos in baptismo verbis sacramentalibus constituto, ex Dei virtute,
ex sacrosancta passionis dominicæ efficacia & precepto, elu-
tur omnia peccata, & mortalia, D. Joan. Euang. c. 7. & 19. can. filius,
in fine de consecr. distin. 4. c. maior, de baptis. Matih. c. 28. cum simi-
lib. predicti. Ezchiel. 47. lustrali autem consecrata, venialia, ca. a-
quam de consecr. distin. 4. ex adumbratione & prædicatione le-
gis antiquæ Mosaicæ, can. nec quenuam, ead. distin. Vt & erat ba-
ptismus D. Ioannis in penitentiam, Matih. 3. Mar. 1. ¶ Igne ¶ quo-
que putasse expiari crimina antiquos apparere, quod cum aqua &
eum in sacrificiis adderent, vt constat ex illis versibus Virgiliũ,

*Fontemque, ignemque, ferrebant,
Velati lino, & verbera tempora vinciti.*

Et Iuuenalis,

*Cuperent lustrari si qua darentur.
Sulphura cum redis, aut sifores humidæ laurus.*

Virgilius purgationem omnem olim factam, aut per aquas, aut
per aerem sic innuit, Virg. 6. En. aut per ignem animarum,

*Alia panduntur inanis
Suspensa ad ventos, alius sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exurit igni.*

8 ¶ In summa & expiationes animarum fieri igne crediderunt
Plutarchus in Solei historia, lib. de consolat. & Plara, & D. Paulus 1.
ad Corinth. 3. Vnde scriptum, Transiimus per ignem & aquam, &
eduxisti nos in refrigerium, Psal. 63. Proinde ignis & aquae interdi-
ctio docet inexpiabile scelus. In locum autem istius pœnæ inter-
dictionis aquæ & ignis successit deportatio. Succellit autem, vt
opinor, quando nullo modo commoti illa priuatione damnati,
solum non verterent, nec abirent sponte, frontem fricantes, &
impudenter sibi ipsi consulentes, & malo essent exemplo, l. 2.
¶ si de pœn. in P. 1. 3. ad l. Inl. pecul. Quare & quia sponte mutare so-
lum, pudore nullo suffusi nolabant, rectissime inductum, vt inui-
ti deportarentur in insulam, & inuiti recto, lare communione eue,
patria carent. Sic enim deportatio a communione damnatum
eximat, vt post mortem eius pœna maneat, nec liceat mortuum
ex loco deportationis transferre alio, vel sepelire inconsulto
principi, Mare. in l. 2. de cadaver. punito. lib. 48. P. tit. 24. ¶ Alia
¶ & tertia excommunicationis species est ecclesiastica, quæ du-
plex est, minor & maior. Minor arcet aliquem a communione
templi, & a participatione sacramentorum, can. ad mensam, §. eui-
dentior, 11. quest. 3. c. fin. de cler. excomm. mini. Hanc summopere
pœnam metuant Vtopienfes in republica (ua supra alias sacris
iniqua, sibi interdicti, teste Tho. Moro lib. 2. Utopia. Sacerdotibus
Druidis etiam Gallias administrantibus maxima sacrificiis inter-

dicere. Si quis, inquit Iulius Cæsar lib. 6. Commentariorum, aut pu-
blicus aut primatus eorum decreto non feterit, sacrificiis interdicunt,
hec pœna apud eos grauissima, quibus ita interdicitum est, hi numero
imporum ac sceleratorum habentur, his omnes discordant, adiun-
que sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommo-
diant. Neque his perentibus ius redditur, neque bonos illis commu-
nicatur. Testatur & Emilius Probus in vita Alcibiad. Eomolpi-
das sacerdotas a populo Atheniensi coactos fuisse, vt Alcibia-
dem deuoterent, eiusque deuotionis, quo testatier esset me-
moria, exemplum in pila lapidea incisum, positum fuisse in pu-
blico. Idipsum & Plutarchus in Alcibiad. & Iustinus in s. tradunt.
Luius lib. 6. decad. 3. & eius execrationis morem refert. Qui vi-
ctus acie excessisset, inquit, eum ne quis vrbe, recto, mensa, lare reci-
peret: diuam execrationem in populum obestationemque, quam
sanctissimam potuerunt, aduersus hospites composuerunt. Et iterum
in libro 10. decad. 4. huius atrocitas facinoris nouam veluti flam-
mam regis inuidia adiecit, vt vulgo ipsum liberumque eius execra-
rentur. Quæ dira breui ab omnibus diis exaudita, vt seiret ipse in-
sum sanguinem effecerunt. ¶ Minor ¶ in flagi potest ab episcopo, 10
& a quolibet inferiore minore iudice ecclesiastico, ca. cum ab ec-
clesiarum, de offic. ordinar. & pro contumacia, & aliis culpis. Sicut
etiam & proprius sacerdos scilicet, qui habeat exomologeses au-
diendi potestatem: is enim proprius est, ca. presertim, §. q. 1. & ca.
audi. §. q. 3. potest ab hac excommunicatum soluere, ca. de obus,
& c. nuper, de sentent. excomm. non autem a maiori, dist. can. nu-
per, & c. ab excommunicato, de rescript. ¶ Huc ¶ pertinere potest 11
interdictum ecclesiasticum, de hoc interdicto ecclesiastico & variis
membris, vide arborem interdictorum, quæ in princ. lib. 8. C. ponitur
in commentariis, quod certa species censuræ ecclesiasticæ est,
quando prohibetur administratio sacramentorum, vel celebra-
tio diuinorum officiorum, vel executio spiritualium quocun-
dam actuum, in pœnam ob delictum. Estque interdictum seu in-
terdictio, vel locorum, aut personarum, dum ciuitas, clerus, po-
pulus, regnum, & similia interdictione plectuntur, de quibus in
c. si sententia, cum cap. sequent. de sentent. excomm. in 6. Inter-
dicti & excommunicati celebrantes, deponuntur, c. laioris, c. 4. de
cleric. excommunicat. in iust. ca. fraternitatis, c. 6. eod. & qui in loco
interdicto sacra facit, ca. postulatistis, cap. 7. §. quæsiuitis, de cleric. ex-
communicat. in iust. Sic duplex interdictum, reale, & personale. In
reali res interdicitur, locus, vel prouincia, ca. in partibus, de verbo-
rum significat. vide gloss. in prag. sanctio. ritu de interdict. Idque vel
in vniuersum, vel singulariter, vel in horrorem, vt si pollutus lo-
cus, vt c. consulisti, de consecr. eccles. vel in honorem loci, ne ipse
inhonoretur, ca. final. de consecr. distin. 2. Interdictam inter-
dam certis personis fit, vel a diuinis, vel ab ingressu ecclesie, ca. is
qui, de sentent. excommunicat. in 6. Fit & in genere, sicut si inter-
dicatur clerus, vel populus, collegium, vel vniuersitas, in quo &
singulares eorum personæ sunt interdictæ, c. si sententia, eod. c. con-
tra vniuersitatem vero non potest ferri sententia excommunica-
tionis, ne contingat inde insolentes quoque puniri, ca. Romana, §.
final. eod. in 6. Huc etiam referenda suspensio, censura inquam,
qua certæ personæ ecclesiasticæ, officium vel exercitium ei com-
petens interdicitur, interdum ab homine, interdum a lege, ca. ad
reprimendam, de offic. ordinar. apud Gregorium, Clement. cupientes,
de pœn. apud Clement. ¶ Casus ¶ autem quibus incidit in suspen- 12
sionem iuris, colliguntur ab scholiaste iuris pontificii, gloss. in d.
Clement. cupientes. Excommunicatus excommunicatione mio-
ri abstinere debet a sacrosancta dominica eucharistia, & aliis sa-
cramentis ecclesiasticis: alioquin illa in sui damnationem ali-
quando susciperet, c. final. de cohob. cleric. & mul. c. audi. 11. questio-
ne 3. Ipso iure in hanc excommunicationem minorem incidere
notatur sacrilegum, can. miror, id. questione 4. notorium fornicato-
rem, c. vestra, de cohob. cleric. & mulier. simoniacum, ca. tanta,
de simon. ca. 2. & 1. de simon. in extr. auag. com. a manu laici euchi-
stiam susipientem, ca. si quis deinceps 17. questione 2. Balistario-
rum in Christianos artem exercentem, c. 1. de fugiunt, & alios, de
quibus in rubricam, & Summ. de sententia excommunicationis
interpretes. Reducuntur autem omnes casus ad duo capita: pri-
mum, vt hac minori censetur excommunicatus, qui incidit in
peccatum mortale quodlibet, Ang. de Claus. in Sum. in verb. ex-
communicatio, 4. probat. d. c. illi qui, 6. q. 1. ¶ Proinde ¶ is non debet 13
ad sacrosanctam pabulum accedere, nisi confessus illud fuerit, &
fuerit absolutione & pœnitentia Deo reconciliatus, c. si de cleric.
excomm. in. Et si peccatum sit occultum, ea excommunicatione
minori certe a Deo se iunctus est, d. c. audi. si manifestum, & quod

